

บทที่ 5

การกระจายของภาษาในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

การตัดสินใจการใช้ภาษาของแต่ละตำบล

จากผลการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ในบทที่ 4 ผู้วิจัยพบว่ามีจุดเก็บข้อมูลจำนวนมากที่มีการใช้ศัพท์ของภาษาที่ศึกษา อันได้แก่ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปและภาษาไทยถิ่นตากใบ ปะปนกัน 2 ลักษณะ คือ

ก. ในตำบลเดียวกัน ใช้ศัพท์ของ 2 หรือ 3 ภาษา ปะปนกัน แทนหน่วยอรรถโดยรวมทั้งหมด

ข. ในตำบลเดียวกัน ใช้ศัพท์ของ 2 ภาษาแทนหน่วยอรรถเดียวกันควบคู่กันไปในทุกหน่วยอรรถ

จากลักษณะการกระจายศัพท์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ที่จะตัดสินใจว่าตำบลเหล่านี้ใช้ภาษาอะไร เพื่อนำผลการตัดสินใจที่ได้มาศึกษาการกระจายของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ต่อไป

เกณฑ์ในการตัดสินใจการใช้ภาษาของแต่ละตำบลมีดังนี้ *

1. ตำบลที่ใช้ศัพท์ภาษาหนึ่งใน 3 ภาษาที่ศึกษาแทนแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนร้อยละ 70 ขึ้นไปของหน่วยอรรถทั้งหมด (คือ 35 หน่วยอรรถ) จะถือว่าตำบลนั้นพูดภาษานั้นเพียงภาษาเดียว เช่น ในตำบลสุโหงปาดี อำเภอสุโหงปาดี จังหวัดนราธิวาส ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ 47 ศัพท์และศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป 2 ศัพท์ แทนหน่วยอรรถทั้งหมด 49 หน่วยอรรถ จึงตัดสินใจให้ตำบลสุโหงปาดีนี้เป็นตำบลที่พูดภาษาไทยถิ่นตากใบเพียงภาษาเดียว

* การตัดสินใจการใช้ภาษาของตำบลนอกจากจะตัดสินจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยยังติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับประชากรจากที่ว่าการอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอและกำนันตำบลต่าง ๆ ในทุกอำเภอของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจด้วย

2. ตำบลที่ใช้ศัพท์มากกว่า 1 ภาษาแทนแต่ละหน่วยอรรถ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

2.1 ตำบลที่ใช้ศัพท์ภาษาหนึ่งแทนหน่วยอรรถโดยรวม เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (คือ 20 หน่วยอรรถ) และ ใช้ศัพท์อีกภาษาหนึ่งแทนหน่วยอรรถโดยรวม อีกเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 (คือ 20 หน่วยอรรถ) จะถือว่าตำบลนั้นพูดสองภาษาตามภาษาของศัพท์ที่ใช้ เกณฑ์ข้อนี้จะช่วยในการตัดสินใจว่าตำบลใดบ้าง ที่ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ เช่น ในตำบลคอกกระบือ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป 20 ศัพท์ ศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ 26 ศัพท์ และศัพท์เฉพาะถิ่น 3 ศัพท์แทนหน่วยอรรถทั้งหมด 49 หน่วยอรรถ ตำบลคอกกระบือนี้จึงตัดสินใจให้เป็นตำบลที่พูดสองภาษา คือ ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปและภาษาไทยถิ่นตากใบ

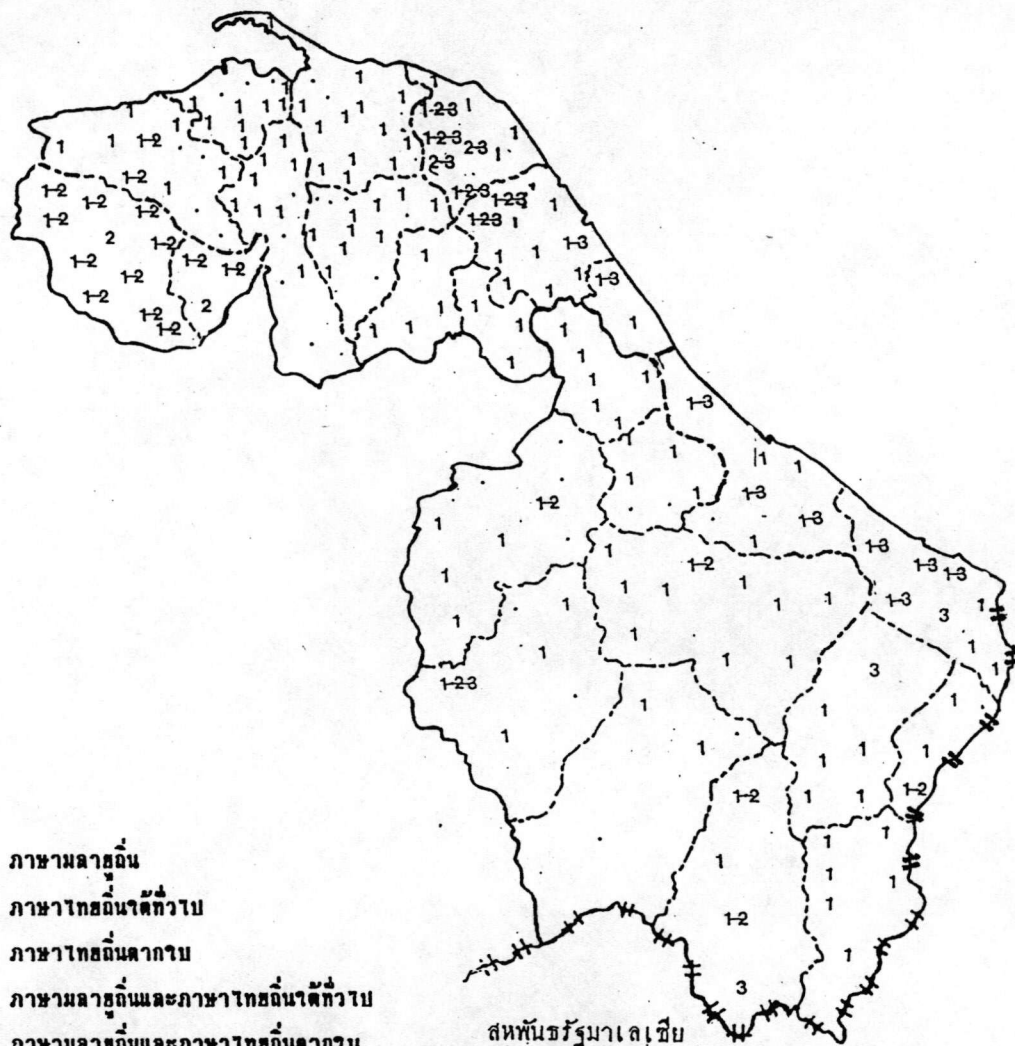
2.2 ตำบลที่ใช้ศัพท์สองภาษาแทนแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนร้อยละ 70 ขึ้นไปของหน่วยอรรถทั้งหมด (คือ 35 หน่วยอรรถ) จะถือว่าพูดสองภาษา ตามภาษาของศัพท์ที่ใช้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าประชากรในจังหวัดทั้งสองประกอบด้วยชาวไทยมุสลิมซึ่งอาศัยอยู่ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด กับชาวไทยพุทธซึ่งอาศัยอยู่ประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด เกณฑ์ข้อนี้ทำให้อำนวยการตัดสินใจว่าตำบลใดบ้างมีกลุ่มคน 2 กลุ่ม อาศัยอยู่ในจำนวนใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปหรือที่ใช้ภาษาไทยถิ่นตากใบอย่างใดอย่างหนึ่งกับชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่น เช่น ในตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ใช้ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ 44 หน่วยอรรถ ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป 4 หน่วยอรรถ และศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์เฉพาะถิ่น 1 หน่วยอรรถ ตำบลไพรวันนี้ จึงจัดให้เป็นตำบลที่พูดสองภาษา คือ ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยถิ่นตากใบ

2.3 ตำบลที่ใช้ศัพท์สามภาษา โดยใช้ศัพท์แต่ละภาษาแทนหน่วยอรรถโดยรวม เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (คือ 20 หน่วยอรรถ) จะถือว่าพูดสามภาษา เช่น ในตำบลบ้าน อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ใช้ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป 25 หน่วยอรรถ ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ 23 หน่วยอรรถ และ ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์เฉพาะถิ่น 1 หน่วยอรรถ จึงจัดให้ตำบลบ้านนี้เป็นตำบลที่พูดสามภาษา คือ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

เมื่อได้ตัดสินใจว่าตำบลใดใช้ภาษาอะไรตามเกณฑ์ที่กำหนดดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำผลการตัดสินใจนี้มาแสดงไว้ในแผนที่ 1 แผ่น คือ แผนที่แสดงการตัดสินใจใช้ภาษาของตำบล (หน้า 115) เพื่อศึกษาการกระจายของภาษาในจังหวัดปัตตานี และนราธิวาสต่อไป โดยในการแสดงการใช้ภาษาของแต่ละตำบลในแผนที่ ผู้วิจัยจะใช้ตัวเลขแทนภาษาต่าง ๆ ดังนี้

- 1 แทน ภาษามลายูถิ่น
- 2 แทน ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป
- 3 แทน ภาษาไทยถิ่นตากใบ
- 1-2 แทน ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป
- 1-3 แทน ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ
- 2-3 แทน ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปกับภาษาไทยถิ่นตากใบ
- 1-2-3 แทน ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

ภาพที่ 53 แผนที่แสดงการตัดสินใจการใช้ภาษาของตำบล

- 1 : ภาษามลายูถิ่น
- 2 : ภาษาไทยถิ่นภาคใต้
- 3 : ภาษาไทยถิ่นภาคกลาง
- 1-2 : ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยถิ่นภาคใต้
- 1-3 : ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยถิ่นภาคกลาง
- 2-3 : ภาษาไทยถิ่นภาคใต้และภาษาไทยถิ่นภาคกลาง
- 1-2-3 : ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นภาคใต้ และ ภาษาไทยถิ่นภาคกลาง

สหพันธรัฐมาเลเซีย

การกระจายของภาษาในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

จากแผนที่แสดงการตัดสินใจการใช้ภาษาของตำบล แสดงให้เห็นว่าบริเวณที่ใช้ภาษา หรือ หน่วยงานวิจัยนี้เรียกว่า "พื้นที่ภาษา" ของภาษาต่าง ๆ ที่ใช้พูดกันในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสแบ่งออกได้เป็น 7 พื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย พื้นที่ภาษาเดียว 3 พื้นที่ พื้นที่ 2 ภาษา 3 พื้นที่ และพื้นที่ 3 ภาษา 1 พื้นที่ ดังนี้

1. พื้นที่ภาษาเดียว มี 3 พื้นที่ ได้แก่

1.1 พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน อาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด มีอาณาบริเวณครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

1.2 พื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน อาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ 2 ตำบลในจังหวัดปัตตานี คือ ตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ และตำบลแม่ลาน กิ่งอำเภอแม่ลาน

1.3 พื้นที่ภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นตากใบในชีวิตประจำวัน อาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ได้แก่พื้นที่ 3 ตำบลในจังหวัดนราธิวาส คือ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ ตำบลสุหงษาดี อำเภอสุหงษาดี และตำบลลกเซาทอง อำเภอสุคีริน

2. พื้นที่ 2 ภาษา มี 3 พื้นที่ ได้แก่

2.1 พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน กับ ชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่ในจำนวนใกล้เคียงกัน ได้แก่ พื้นที่ใน 3 อำเภอของจังหวัดปัตตานี คือ ทุกตำบลในอำเภอโคกโพธิ์ ทุกตำบลในกิ่งอำเภอแม่ลาน และ 2 ตำบลในอำเภอหนองจิก คือ ตำบลบ่อทองและตำบลตุง กับ พื้นที่ใน 5 ตำบลของจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ ตำบลเรือเสาะออก อำเภอเรือเสาะ ตำบลต้นหยงมีส อำเภอระแงะ ตำบลสุหงษาดี-ลก อำเภอสุหงษาดี-ลก ตำบลเกียร์และตำบลมาริม อำเภอสุคีริน

2.2 พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันกับชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นตากใบในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่ในจำนวนใกล้เคียงกัน ในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ พื้นที่ 4 ตำบลในอำเภอตากใบ คือ ตำบลไพรวัง ตำบลศาลาใหม่ ตำบลเจ๊ะเห และ ตำบล

บางขุนทอง และ 3 ตำบลในอำเภอเมือง คือ ตำบลกะลุวอ ตำบลลำภู และ ตำบล
 วดกเคียน ส่วนในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ พื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลตะลุบัน อำเภอ
 สายบุรี กับตำบลไม้แก่น กิ่งอำเภอไม้แก่น

2.3 พื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปกับภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มี
 ชาวไทยพุทธ ที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับภาษาไทยถิ่นตากใบในชีวิตประจำวัน
 อาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ 2 ตำบล ในอำเภอ
 ปะนาเระ จังหวัดปัตตานี คือ ตำบลดอน และตำบลดอกกระป้อ

3. พื้นที่ 3 ภาษา มี 1 พื้นที่ ได้แก่

3.1 พื้นที่ภาษามลายูถิ่น กับ ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่น
 ตากใบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันกับชาวไทย
 พุทธ ที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับภาษาไทยถิ่นตากใบในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่
 ในจำนวนใกล้เคียงกัน ในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ พื้นที่ 3 ตำบล ในอำเภอปะนาเระ
 คือ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านนอก และตำบลควน และ 2 ตำบลในอำเภอสายบุรี คือ
 ตำบลทุ่งคล้าและตำบลบ้าน ส่วนในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ พื้นที่ 1 ตำบล คือตำบล
 กาหลง อำเภอศรีสาคร

หลังจากกำหนดพื้นที่ภาษาของภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัย
 ได้นำผลการกำหนดพื้นที่ภาษาดังกล่าว มาแสดงการกระจายของภาษาไว้ใน "แผนที่
 ภาษา (Language Map)" (ภาพที่ 54) ท้ายบทนี้

ภาพที่ 54 แผนที่ภาษาจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

